

**ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΥΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ Ν.4990/2022 (Βλ. άρθρα 7 και 17-23 του νόμου)**

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΩΝ

- Α. Οι αναφέροντες παραβιάσεις δικαιούνται προστασίας, εφόσον, κατά τον χρόνο της αναφοράς είχαν βάσιμους λόγους να θεωρούν ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις αναφερόμενες παραβιάσεις ήταν αληθείς και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος.
- Β. Οι αναφέροντες παραβιάσεις, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος, δικαιούνται προστασίας όταν υποβάλλουν την αναφορά είτε εσωτερικά είτε εξωτερικά ή με δημόσια αποκάλυψη, καθώς και όταν προβούν σε αναφορά στα οικεία θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Γ. Πρόσωπα, τα οποία προέβησαν σε εσωτερική ή εξωτερική αναφορά, ή σε δημόσια αποκάλυψη σχετικά με παραβιάσεις ανωνύμως και στη συνέχεια ταυτοποιήθηκαν και υφίστανται αντίποινα, δικαιούνται προστασίας σύμφωνα με τον παρόντα, υπό τον όρο ότι πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παρ. 1.

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

A. Απαγόρευση αντιποίνων

Οποιασδήποτε μορφής αντίποινα σε βάρος των προσώπων που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης σύμφωνα με τον νόμο απαγορεύονται, συμπεριλαμβανομένων των απειλών και ενεργειών αντεκδίκησης. Απαγορεύονται, ιδίως, οι ακόλουθες μορφές αντιποίνων:

- α) παύση, απόλυση ή άλλα ισοδύναμα μέτρα,
- β) υποβιβασμός, παράλειψη ή στέρηση προαγωγής,
- γ) αφαίρεση καθηκόντων, αλλαγή τόπου εργασίας, μείωση μισθού, μεταβολή του ωραρίου εργασίας,
- δ) στέρηση κατάρτισης,
- ε) αρνητική αξιολόγηση επιδόσεων ή αρνητική επαγγελματική σύσταση,
- στ) επίπληξη, επιβολή πειθαρχικού ή άλλου μέτρου, περιλαμβανομένης χρηματικής ποινής,
- ζ) καταναγκασμός, εκφοβισμός, παρενόχληση ή περιθωριοποίηση,
- η) διάκριση ή άδικη αντιμετώπιση,
- θ) μη μετατροπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης σε μόνιμη,
- ι) μη ανανέωση ή πρόωρη διακοπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης,
- ια) σκόπιμη βλάβη, περιλαμβανομένης προσβολής της φήμης, ιδίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ή οικονομική ζημία, περιλαμβανομένης επιχειρηματικής ζημίας και απώλειας εισοδήματος,
- ιβ) καταχώριση σε λίστα ανεπιθύμητων («μαύρη λίστα»), βάσει τομεακής ή κλαδικής επίσημης ή ανεπίσημης συμφωνίας, που μπορεί να συνεπάγεται ότι το πρόσωπο δεν πρόκειται να βρει θέση εργασίας στον τομέα ή στον κλάδο στο μέλλον,
- ιγ) πρόωρη διακοπή ή ακύρωση σύμβασης για εμπορεύματα ή υπηρεσίες,
- ιδ) ανάκληση ή ακύρωση διπλώματος ή αδειάς,
- ιε) παραπομπή για ψυχιατρική ή ιατρική παρακολούθηση,
- ιστ) άρνηση ή στέρηση παροχής εύλογων προσαρμογών σε άτομα με αναπηρία.

B. Μέτρα για την προστασία έναντι αντιποίνων

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 5 του Ν.4990/2022 τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης σύμφωνα με τον νόμο (όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 6) δεν υπέχουν καμία ευθύνη:
- α) σε σχέση με την απόκτηση πληροφοριών ή την πρόσβαση στις πληροφορίες που αναφέρονται ή αποκαλύπτονται δημόσια, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω απόκτηση ή πρόσβαση δεν συνιστά αυτοτελώς ποινικό αδίκημα. Σε δικαστικές διαδικασίες, μεταξύ άλλων για συκοφαντική δυσφήμιση, προσβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, παραβίαση της υποχρέωσης τήρησης του απορρήτου, παραβίαση των κανόνων για την προστασία δεδομένων, αποκάλυψη εμπορικού απορρήτου, ή σε περιπτώσεις αιτήσεων αποζημίωσης βάσει του ιδιωτικού, του δημόσιου ή του συλλογικού εργατικού δικαίου, τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης σύμφωνα με τον νόμο δεν

υπέχουν καμία απολύτως ευθύνη απορρέουσα από αναφορές ή δημόσιες αποκαλύψεις σύμφωνα με τον νόμο, εφόσον είχαν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι η αναφορά ή η δημόσια αποκάλυψη ήταν αναγκαία για να αποκαλυφθεί παραβίαση,

β) σε περίπτωση αναφοράς ή δημόσιας αποκάλυψης πληροφοριών που περιλαμβάνουν εμπορικά απόρρητα, σχετικά με παραβιάσεις που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, εφόσον η αναφορά ή η δημοσιοποίηση θεωρείται νόμιμη υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1 του ν. 4605/2019 (Α' 52).

2. Κάθε άλλη πιθανή ευθύνη των αναφερόντων που προκύπτει από πράξεις ή παραλείψεις που δεν σχετίζονται με την αναφορά ή τη δημόσια αποκάλυψη, ή δεν είναι απαραίτητες για την αποκάλυψη παραβίασης διέπεται από τις κείμενες διατάξεις.

3. Αν η αναφορά ή η δημόσια αποκάλυψη αποτελεί για τον αναφέροντα ποινική, πειθαρχική, διοικητική παράβαση ή αδικοπρακτική συμπεριφορά, κάθε ποινική, πειθαρχική, διοικητική ή αστική διαδικασία που έχει κινηθεί εναντίον του αναφέροντος για την αναφερόμενη παραβίαση αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διερεύνησης της αναφοράς. Για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή αυτή, αναστέλλεται η παραγραφή ή αποσβεστική προθεσμία των αντιστοιχών δικαιωμάτων των προσώπων που πλήττονται από την αναφορά. Το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 113 Π.Κ. εφαρμόζεται αναλόγως ως προς την ποινική, πειθαρχική και διοικητική ευθύνη του αναφέροντος.

4. Αναφέρων, ο οποίος είναι συμμετοχος σε παραβίαση που συνιστά ποινικό αδίκημα των άρθρων 235 έως 260, 390 και 396 Π.Κ., απαλλάσσεται από κάθε πειθαρχική και διοικητική κύρωση, αν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι όροι των παρ. 2 και 3 του άρθρου 263Α Π.Κ.

Γ. Μέτρα στήριξης

1. Τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης σύμφωνα με τον νόμο (όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 6) δικαιούνται δωρεάν παροχής νομικών συμβουλών, αναφορικά με τις διαδικασίες και τα μέσα έννομης προστασίας έναντι των αντιποίνων, ενώπιον οποιασδήποτε αρχής, καθώς και δωρεάν νομική συνδρομή, ανεξάρτητα από το αν πληρούν τους όρους του ν. 3226/2004 (Α' 24). Για τον σκοπό αυτόν, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, σε συνεργασία με τους δικηγορικούς συλλόγους της χώρας, καταρτίζει κατάλογο νομικών για την παροχή νομικής συνδρομής ειδικά στα πρόσωπα του άρθρου 6. Αν τέτοιος κατάλογος ειδικής νομικής συνδρομής δεν υπάρχει στον δικηγορικό σύλλογο όπου δικαιούται να απευθυνθεί ο δικαιούχος, η νομική συνδρομή παρέχεται από συνήγορο εγγεγραμμένο στη γενική αλφαβητική κατάσταση του οικείου δικηγορικού συλλόγου.

2. Τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης δικαιούνται δωρεάν παροχής ψυχολογικής υποστήριξης. Για τον σκοπό αυτόν, το Υπουργείο Υγείας, σε συνεργασία με τους ιατρικούς συλλόγους και συλλόγους ψυχολόγων της χώρας, καταρτίζει κατάλογο ψυχιάτρων και ψυχολόγων για την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης.

Δ. Επανορθωτικά μέτρα

1. Σε περίπτωση επιβολής αντιποίνων, τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης, δικαιούνται πλήρους αποζημίωσης για τις ζημίες που υπέστησαν. Σε περίπτωση διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρχής σχετικά με βλάβη την οποία υπέστησαν και εφόσον αποδεικνύουν ότι προέβησαν σε αναφορά ή σε δημόσια αποκάλυψη και υπέστησαν βλάβη, τεκμαίρεται ότι η βλάβη έγινε ως αντίποινα για την αναφορά ή τη δημόσια αποκάλυψη. Επιτρέπεται ανταπόδειξη ως προς το ότι το βλαπτικό μέτρο ήταν

αντικειμενικά δικαιολογημένο και δεν ελήφθη κατά του συγκεκριμένου προσώπου εξαιτίας της αναφοράς ή της δημόσιας αποκάλυψης.

2. Μέτρα που επιβλήθηκαν κατά παράβαση του άρθρου 17 (απαγόρευση αντιποίνων) είναι άκυρα. Τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης, σε βάρος των οποίων ελήφθησαν τα αντίποινα, μπορούν να ζητήσουν επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που βρίσκονταν πριν από την επιβολή των αντιποίνων, εφόσον αυτό είναι αντικειμενικά δυνατό και δεν καθίσταται δυσανάλογα επαχθές για τον υπόχρεο.

3. Η καταγγελία σύμβασης εργασίας που έχει τη μορφή αντιποίνων του άρθρου 17 είναι σε κάθε περίπτωση άκυρη.

Ε. Μέτρα για την προστασία των αναφερομένων

1. Οι αναφερόμενοι έχουν πρόσβαση σε όλα τα ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα και απολαμβάνουν τα δικαιώματα της δίκαιης δίκης και ιδίως, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σε αμερόληπτο δικαστήριο, καθώς και το τεκμήριο αθωότητας και τα δικαιώματα υπεράσπισης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ακρόασης και του δικαιώματος πρόσβασης στον φάκελό τους.
2. Η ταυτότητα των αναφερομένων προστατεύεται καθ' όλη τη διάρκεια ερευνών που κινήθηκαν από την αναφορά ή τη δημόσια αποκάλυψη. Τα άρθρα 11, 13 και 14 για την προστασία της ταυτότητας των αναφερόντων εφαρμόζονται και για την προστασία της ταυτότητας των αναφερομένων.

ΣΤ. Απαγόρευση παραίτησης από δικαιώματα και μέσα έννομης προστασίας

Οποιαδήποτε ρήτρα ή συμφωνία με την οποία επέρχεται παραίτηση ή περιορισμός από δικαιώματα και μέσα έννομης προστασίας που προβλέπονται στον παρόντα, συμπεριλαμβανομένης και ρήτρας ή συμφωνίας διαιτησίας, είναι άκυρη ως προς το περιοριστικό αυτό αποτέλεσμα.

Ζ. Κυρώσεις

1. Με ποινή φυλάκισης και με χρηματική ποινή τιμωρούνται τα πρόσωπα τα οποία:
  - α) παρεμποδίζουν ή αποπειρώνται να παρεμποδίσουν την υποβολή αναφοράς σε περιπτώσεις παραβιάσεων που εμπíπτουν στο πεδίο προστασίας του Ν.4990/2022,
  - β) προβαίνουν σε αντίποινα ή κινούν κακόβουλες διαδικασίες σε βάρος των προσώπων που υποβάλλουν αναφορές παραβίασης σύμφωνα με τον νόμο (όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 6),
  - γ) παραβιάζουν την υποχρέωση τήρησης του εμπιστευτικού χαρακτήρα της ταυτότητας των αναφερόντων κατά παράβαση του άρθρου 14. Για την επιμέτρηση της ποινής συνεκτιμώνται η ένταση των αντιποίνων και η βαρύτητα της παραβίασης.
2. Ευθύνη των προσώπων της παρ. 1 σύμφωνα με άλλες διατάξεις δεν αποκλείεται.
3. Με ποινή φυλάκισης δύο (2) τουλάχιστον ετών και χρηματική ποινή τιμωρούνται τα πρόσωπα τα οποία εν γνώσει τους προέβησαν σε ψευδείς αναφορές ή ψευδείς δημόσιες αποκαλύψεις.
4. Ευθύνη των προσώπων της παρ. 3 σύμφωνα με άλλες διατάξεις δεν αποκλείεται.
5. Αν κάποια από τις παραβάσεις του παρόντος τελέστηκε, προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου, επιβάλλεται σε αυτό διοικητικό πρόστιμο, το ύψος του οποίου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ και μεγαλύτερο από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Για την επιμέτρηση της ανωτέρω κύρωσης λαμβάνονται υπόψη, ιδίως, η βαρύτητα της παράβασης και ο βαθμός της υπαιτιότητας.